

OXELÖSUND
dagsturen

Här är Kalla kriget ännu varmt

Nästan 30 meter ner i berget förbinds anläggningens olika delar med drygt 450 meter långa tunnlar. Tom Linder, ordförande i Föreningen Femöre, kan fortets olika funktioner som ett rinnande vatten. Foto: BJÖRN LARSSON

Sugen på att uppleva det Kalla Krigets dagar? Följ med till Femörefortet utanför Oxelösund, här har tiden stått stilla.

Det oansenliga huset på bergknallen vid Femörehuvud, längst ut vid halvön Femöre, är ingången till en annan värld. En värld av hemligheter och misstro. - Man brukar säga att det här är Sveriges dyraste sommarstuga med tanke på källaren, säger Tom Linder, ordförande i föreningen Femörefortet. Och visst är det så. Om huset är oansenligt så är "källaren" desto mer imponerande. 3 300 kvadratmeter för att vara exakt, en fullt utrustad bunker som är byggd för att stå emot en kärnvapenattack. Här kunde 70 soldater försvara Sverige i 30 dygn oavsett vad den lede Fi hade fått för sig att kasta på oss.

Stå pall för en atombomb

Femörefortet ska stå pall mot såväl atombomber som biologiska och kemiska stridsmedel. Nästan 30 meter ner i berget finns allt bevarat från tiden då hotet kom från öst och då soldaterna som tjänstgjorde här enligt propagandaplanschererna i massen uppmanades att "behåll din del - tänk på tystnadsplikten!".

Uppdraget för dem som tjänstgjorde vid kustartilleriets Batteri OD (OD är den militära förkortningen för Oxelösund) var å andra sidan ädelt.

- Syftet med anläggningen var att försvara inloppet till Norrköping, säger Tom Linder.

Halvön Femöre utanför Oxelösund ligger precis vid Bråvikens mynning. De tre Boforskanonerna om styrs från anläggningen skulle, tillsammans med mineringssystem i inloppet till Oxelösunds hamn, stoppa fiendens landstigningsplaner. Norrköpings hamnar och flygplatser (vid den här tiden var även F 13 i bruk) hade riksintresse och utpekades som troligt mål för en invasionsstyrka.

Spionen Stig Berling jobbade på fortet

Femörefortet var en topphemlig anläggning under tiden den var i bruk. Att den fanns visste förstås alla men hur stor den var och hur den var utformad var en väl förborgad hemlighet. Myterna om Femörefortet är många. Det sas att u-båtar kunde ta sig in i anläggningen via anslutningar under vattnet. Det har spekulerats om kilometerlånga tunnlar under vattnet ut till Vinterklasen i ytterskärgården. Enligt myterna ska det också ha funnits plats för ett stort militärsjukhus i Femörehalvöns innandöme.

- Det blir väl lätt så att det blir vilda spekulationer om det som är hemligt, säger Tom Linder.

Dessutom var det nog så att allt inte var så hemligt som försvarsmakten hade tänkt sig.

- Med tanke på att en av cheferna här under en period hette Stig Bergling får man väl anta att den potentiella fienden hade ganska bra koll på Femörefortet, säger Tom Linder.

• FAKTA

När var och hur byggdes under perioden 1962-65. Togs definitivt ur krigsorganisationen 1998. Anläggningen ägs i dag av Oxelösunds kommun. Föreningen Femörefortet har ett åttaårigt avtal med kommunen att driva anläggningen. Femörefortet består av en 3 300 kvadratmeter stor underjordisk anläggning. Inne i berget döljer sig en komplett militäranläggning med logement med plats för 70 man, sjukvårdsplatser, fullt utrustat restaurangkök med 60-tals standard, matsal, elledningcentral, verkstäder med mera. Femörefortet var helt självförsörjande med mat och vatten i 30 dagar och byggdes för att klara en atombomb av Hiroshima-storlek.

Räddades i sista stund

2003 var det tänkt att hela anläggningen skulle rivits och förseglats. I sista stund lyckades föreningen Femörefortet, med hjälp av Oxelösunds kommun, förmå regeringen och försvarsmakten att få ta över anläggningen.

- Tre dagar innan tidsfristen gick ut hade vi alla avtal klara. Nu är det upp till oss att visa att det finns ekonomisk bärkraft i det här, säger Tom Linder.

Avtalet med Oxelösunds kommun löper på åtta år.

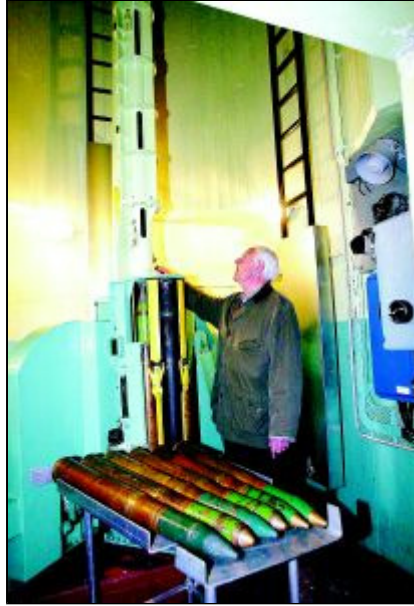
Micke Pihlblad

Bråvikens mynning vaktas av sammanlagt tre stycken Boforskanoner. Uppdraget för Femöre-fortet var bland annat att försvara inloppet till Norrköping.

Djupt nere i berget laddas ammunitionen och skickas upp till till de tre soldater som bemannar kanonen uppe vid värnet.

Tom Linder visar ett fullständigt restaurangkök i 60-talsstandard som finns i Femörefortets inre. Här lagades mat åt 70 soldater.